

การเปรียบเทียบวัฒนธรรมข้ามชาติประเพณีเลี้ยงผี ของชนเผ่าลัวะระหว่างประเทศจีนและประเทศไทย

The Comparative of Cross National Spilitual Cultures of Tribal Lua Traditionally between China and Thailand

หยิน โจวเยี่ยน*, ฐปนีย์ รัตนเลิศ, ชาทรี อัสวจินดาพล, หวัง ยี่เหวิน

Yin Zhouyan, Thapanee Ratthanalert, Chatree Aussawajindapon, Wang Yiwen

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail : yinzhouyantai@163.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินพิธีกรรม ความสำคัญของประเพณี การเซ่นไหว้ผีของชนเผ่าลัวะชาวจีนและชนเผ่าลัวะชาวไทยและเปรียบเทียบรูปแบบประเพณี การไหว้ผีของชนเผ่าลัวะชาวจีนและชนเผ่าลัวะชาวไทย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Survey) และผสมผสานกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งคณะผู้วิจัยสามารถอธิบายรายละเอียด และขั้นตอนของการวิจัยได้ 3 ขั้นตอน; (1) ศึกษาวรรณกรรมและเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง (Documentary research) (2) รวบรวมข้อมูลโดยเดินทางไป อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย และ อำเภอชางหยวน ประเทศจีน (Field Survey) จากผู้ให้ข้อมูลชาวเผ่าลัวะชาวจีนและชาวเผ่าลัวะชาวไทย กลุ่มละ 30 คน (3) ทำการเปรียบเทียบรูปแบบประเพณีการเซ่นไหว้ผีของชนเผ่าลัวะชาวจีนและชนเผ่าลัวะชาวไทย มาวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่าง ด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Methodological Triangulation)

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบของการดำเนินพิธีการของชนเผ่าลัวะ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย เป็นพิธีกรรมในท้องถิ่น สามวัน แต่ละวันทุกคนที่เป็นชนเผ่าลัวะจะต้องเข้าร่วม พิธี ตั้งแต่เช้า มีการ ต้มไก่ที่ฆ่าแล้ว และ นำเกลือ ขนมหวาน เปลือกส้ม พริก น้ำตาล ข้าวสวย ขนุนใส่ในตะกร้า จู่งวู ถังเหล้า และเสื่อ เป็นต้น รวมถึงเตรียมของให้หม่อมีอีกหนึ่งชุด คือ บุหรี่ ขนมหวาน ดอกไม้ เปลือกส้ม ข้าวสาร และ ชิง มีการเดินรอบพิธีสี่รอบสองครั้ง ส่วนชนเผ่าลัวะ อำเภอชางหยวน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน ดำเนินการโดยรัฐบาลจีนได้จัดประเพณีเลี้ยงผีนี้เป็นงานเทศกาล โดยมีการทำพิธีแค่วันเดียว

2. ผลการเปรียบเทียบวิเคราะห์สาเหตุถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของชนเผ่าลัวะ ทั้งสองกลุ่ม พบว่าถึงแม้ทั้งสองชนเผ่านี้มีพิธีกรรมและขั้นตอนการเซ่นไหว้ผีจะมีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ มีความเคารพต่อธรรมชาติ การบูชาบรรพบุรุษ และพิธีกรรมที่แตกต่างคือประเทศไทย มีความเชื่อว่าการดำเนินพิธีกรรมดังกล่าวจะทำให้ชีวิตของคนชนเผ่าลัวะมีความสุขและ

เจริญก้าวหน้า แต่ประเทศจีนถือว่าพิธีกรรมนี้เป็นการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีซึ่งจะต้องรักษาเอาไว้ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาแล้วนำแนวทางนี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลทำให้เศรษฐกิจของชนเผ่าลัวะดีขึ้น

คำสำคัญ : วัฒนธรรมข้ามชาติ ประเพณีเลี้ยงผี/ ชนเผ่าลัวะ

ABSTRACT

This study was aimed to study the religious beliefs, the rituals, the important of the tradition of paying respect to the ghosts of Lua ethnics living in the north of Thailand and in Yunnan province of China, And comparing the form of paying respect to the ghosts of those ethnic groups. The research was qualitative research, collected data by field surveying accompanied with relevant study documents. The researchers described the details and the procedures in 3 steps: (1) Study of literature and related content (2) Data collection by travel to Hod District, Chiang Mai, Thailand and Changyuan, China Field Survey of 30 Chinese and 30Thai Lua. (3) Comparison of the traditions of Tribal Lua Traditionally between China and Thailand by Methodological Triangulation.

The research found that

1. The form of the procedure of the activities of Thai Lua at Hod District, Chiangmai, Thailand, performed the rite for three days. Each day, every Lua had to attend the ritual which began in the morning. There was a boiled chicken that killed and brought with salt, candy, orange peels, chili, brown rice, jackfruit in a basket, mats. Including preparations for another shaman, cigarettes, candy, flowers, orange peel, rice and ginger. The Chinese Lua in Changyuan, Yunnan, China, operated by the Chinese government, organizes this ghost tradition as a festival. The ceremony has just one day.

2. The result of the comparison analysis for the similarities and difference of the beliefs and the rituals of the two groups. It was found that; The similarity were the procedures of the rituals, respected to the nature, the ancestors respected and the rituals which defined the same Lua ethnics. For the differences, Thai Lua beliefs that the rituals assisted them live happily and progressively. On the contrary, the Chinese Lua belief that these handed down rituals were the way to keep and prolong their culture, tradition. They thought these heritage should be handed down further so that the youngsters could study and utilize in their everyday life. Moreover, the rituals help promote the tourism and help with the better economic of the Lua ethnic.

Keywords : Cross National Spilitual Cultures/ Tribal Lua

บทนำ

ชนกลุ่มน้อยของมณฑลยูนนานประเทศจีน มี 25 ชนชาติ เช่น จ้วง ส่วย แม้ว ทิเบต เข้า ไปว่า นาสี ตูหลง ลีซอ ปูลาง จัดว่าเป็นมณฑลที่มีความหลากหลายมากที่สุดของประเทศจีน (วารสารมณฑลยูนนาน, 2009) ซึ่งมณฑลชางหยวนนั้นเป็นมณฑลที่มีชนกลุ่มน้อยเผ่าลี้ะเป็นจำนวนมาก มณฑลหนึ่ง คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีของชนเผ่าลี้ะนี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีเลี้ยงผี ส่วนประเทศไทย ในจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอฮอด ก็มีชนกลุ่มน้อยชนเผ่าลี้ะอาศัยอยู่ ซึ่งอพยพมาจากประเทศจีนถึงพม่าตอนใต้เดินทางมาเรื่อยๆ จนถึงทางเหนือของประเทศไทย ส่วนมากชนเผ่าลี้ะจะตั้งรกรากหญิงอยู่สองแห่งคือ พม่าและจังหวัดเชียงใหม่ของประเทศไทย (เหอผิง, 2006) ชนเผ่าลี้ะของประเทศไทยและชนเผ่าลี้ะของประเทศพม่าและชนเผ่าลี้ะของมณฑลยูนนานคือชนเผ่าเดียวกัน (เจียว ตันหยาง, 1966) ชนเผ่าลี้ะจะอาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูนและลำปางทางเหนือของประเทศไทย (วารสารมณฑลยูนนาน, 2009) อีกทั้งชนเผ่าลี้ะชาวจีนและชนเผ่าลี้ะชาวไทยทั้งสองกลุ่มน่าจะต้องมีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างแน่นอน ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี และการดำเนินชีวิต (หลงเยียน, 2013)

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประเพณีและการประกอบพิธีกรรมการเซ่นไหว้ผีของชนเผ่าลี้ะชาวจีนและชนเผ่าลี้ะชาวไทย โดยคณะผู้วิจัยจะทำการศึกษาความเป็นมา ความคิด การดำเนินพิธีกรรม และเข้าถึงความเกี่ยวข้องของชนเผ่าลี้ะชาวไทยและชนเผ่าลี้ะชาวจีนได้ดียิ่งขึ้น เข้าใจและรู้ถึงแนวคิดพื้นฐานของการประกอบพิธีกรรมเซ่นไหว้ผี จากการที่ได้เปรียบเทียบรูปแบบประเพณีการเซ่นไหว้ผีของชาวจีนแล้วนั้น โดยจะศึกษาถึงสาเหตุของความเหมือน และความแตกต่างของประเพณีเซ่นไหว้ผี ชนกลุ่มน้อยล้านนาที่ไม่มีศาสนามีแต่ความเชื่อเรื่องดวงวิญญาณและภูติผี (สร้อยอ่องสกุล, 2001)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาที่มา รูปแบบการดำเนินพิธีการ ความสำคัญของประเพณีการเซ่นไหว้ผีของชนเผ่าลี้ะ อำเภอชางหยวน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน และชนเผ่าลี้ะ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบประเพณีการเซ่นไหว้ผีของชนเผ่าลี้ะ อำเภอชางหยวน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน และชนเผ่าลี้ะ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามและผสมผสานกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยสามารถอธิบายรายละเอียดและขั้นตอนของการวิจัย 3 ด้านดังต่อไปนี้ ด้านแรกการศึกษาวรรณกรรมและเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง (Document research) โดยผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าใจถึงประวัติที่มาของวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี นำเนื้อหาข้อมูลที่ได้เป็นหลักพื้นฐานและหาจุดใหม่ๆ นำมาศึกษาเพิ่มเติม พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับประเพณีการไหว้ผีอย่างละเอียด หลังจากนั้นนำเอาเนื้อหาที่ได้มาอธิบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นด้านที่สองผู้วิจัยจะใช้วิธีการลงภาคสนามในสถานที่จริง

เพื่อเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยจะเดินทางไปยังอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทยและเดินทางไปยังอำเภอหางหยวน ประเทศจีนเพื่อเก็บข้อมูลและสำรวจในสถานที่จริง พร้อมทั้งเข้าร่วมประเพณีการเซ่นไหว้ผีในทุกๆ ขั้นตอนด้วยตนเอง มีการถ่ายภาพ และบันทึกวีดิโอไว้เพื่อให้ง่ายต่อวิเคราะห์และการเปรียบเทียบ อีกทั้งผู้วิจัยยังใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาและวัฒนธรรมได้อย่างลึกซึ้งโดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ชาวเผ่าลี้ภัยชาวจีนและชาวเผ่าลี้ภัยชาวไทยกลุ่มละ 30 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำและตรงตามความเป็นจริงด้านที่สามผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบประเพณีการเซ่นไหว้ผีของชนเผ่าลี้ภัยชาวจีนและชนเผ่าลี้ภัยชาวไทย เปรียบเทียบความเหมือนและความ

แตกต่างของชนเผ่าทั้งสองกลุ่มนี้ หลังจากนั้นนำเอาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาพิสูจน์และวิเคราะห์ถึงความเหมือนและความแตกต่างที่เกิดขึ้นของชนเผ่าทั้งสองกลุ่ม โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพิธีกรรมความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกันของชนเผ่าลัวะมีดังนี้

1) ความคล้ายคลึงกัน ประกอบด้วย

(1) ความคล้ายคลึงของพิธีกรรมเช่น มีวัตถุประสงค์เดียวกัน วัตถุประสงค์หลักของพิธีการมี 2 ข้อ คือความเคารพต่อธรรมชาติและ ความเคารพบูชาบรรพบุรุษ โดยมีรายละเอียดดังนี้ ความเคารพต่อธรรมชาติแต่ละครอบครัวมีความเชื่อในศาสนาดั้งเดิมสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ภูเขา แม่น้ำ สัตว์ พืชและอื่นๆ ตลอดจนปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีจิตวิญญาณ มนุษย์ในช่วงต้นรวมถึงชนกลุ่มน้อยหลายคนมีประสบการณ์ตามธรรมชาติในแบบการเคารพบูชาธรรมชาติ แต่มีการพัฒนาและมีความก้าวหน้าของสังคมบูรณาการของวัฒนธรรมข้ามชาติเพราะว่าชนเผ่าลัวะ อาศัยอยู่ในเขตภูเขาทางตอนเหนือของประเทศไทย โดยมีความเชื่อไว้ในธรรมชาติมีภูติผีวิญญาณสิงสถิตอยู่ และคิดว่าสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต เทศกาลข้าวใหม่ของชาวลัวะเป็นพิธีการบูชาภูติ เป็นการเคารพต่อวิญญาณ และเป็นวิญญาณที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังเชื่อในการดำรงอยู่ของธรรมชาติต่างๆ และความเชื่อนี้ส่งผลต่อวิถีพืชพรรณให้มีความอุดมสมบูรณ์ หากไปลบหลู่ผลผลิตในปีนั้นจะไม่ดีนอกจากนี้ ยังมี

การบูชาวิญญาณเพื่อแสดงความเคารพต่อวิญญาณและเชื่อว่า ในพิธีทั้งหมดควรจะเกี่ยวข้องกับภูติผีวิญญาณ และเกรงว่าวิญญาณที่ให้ชีวิตจะนำความโชคร้ายมาสู่ครอบครัวและความเคารพบูชาบรรพบุรุษ ชาวลัวะที่อาศัยอยู่ในอำเภอซางหวนจะมีเทศกาลปีใหม่ เทศกาลตรุษจีนและเทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีนของชาวจีน เทศกาลสงกรานต์ของชาวไทย แต่ที่มีความแตกต่างก็คือ ก่อนเริ่มกินข้าวในคืนปีใหม่ พวกเขาจะนำอาหารมาเซ่นไหว้บูชาบรรพบุรุษเทศกาลปีใหม่ของชาวลัวะจะเรียกว่า “woweiding” ภายในบ้านของชาวลัวะจะมีแท่นบูชาบรรพบุรุษ ทุกเทศกาลชาวลัวะจะมาค้ำบหนึ่งครั้ง จุดธูปเทียน เช่นอาหารและผลไม้ก่อนจะดื่มเหล้าชาวลัวะจะเทลงพื้น เพื่อให้บรรพบุรุษก่อน แล้วค่อยให้แขกดื่ม เวลาแขกรับแก้วจะรับด้วยสองมือ และจะต้องดื่มให้หมดแก้ว ทุกเทศกาลสำคัญชาวลัวะจะสวดมนต์บูชาเหล่าเพื่อบอกกล่าวผีบรรพบุรุษว่าตนกำลังทำอะไรอยู่ และให้ผีบรรพบุรุษคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข จากการสำรวจผู้วิจัยพบว่า การบูชาวิญญาณบรรพบุรุษก็คือการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษที่เก่าแก่สมัยโบราณ (2) ความหมายสัญลักษณ์ที่คล้ายคลึงกัน พิธีกรรมทางศาสนาดั้งเดิมคือปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นสัญลักษณ์ประจำชนเผ่าของพวกเขา ขั้นตอนการเคารพบูชาจะมีของใช้ที่คล้ายคลึงกันและสิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือ วัวและไก่ และในพิธีกรรมจะต้องมีผู้สูงอายุเข้าร่วมด้วย วัวจะเป็นสัตว์มงคลและก็เป็นสัตว์ที่มีคุณค่าทางทรัพย์สิน เมื่อมีพิธีกรรมใหญ่ๆ จะต้องมีการฆ่าเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยทุกครั้ง ส่วนไก่จะเป็นอาหารที่เหมาะสมที่สุดสำหรับแขกที่มาร่วมพิธีกรรม เพราะไก่จะแสดงถึงความเคารพสูงสุด ดังนั้นความหมายสัญลักษณ์ของพิธีกรรม

ของชาวลัวะจีนและชาวลัวะไทยจะมีความคล้ายคลึงกัน ล้วนแต่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนเผ่า เพื่อเป็นการแสดงถึงความเคารพผู้สูงอายุ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของชนเผ่าตนเอง และอนุรักษ์ธรรมชาติ (3) หน้าที่ทางสังคมที่คล้ายคลึงกันพิธีกรรมนี้มีอยู่ในสังคมที่มีความสำคัญคล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นในประเทศไทยหรือประเทศจีน เพื่อให้ นักวิจัยสามารถตรวจสอบข้อมูลและสถานที่ได้ พิธีกรรมนี้เป็นสืบลักษณะทางสังคมของชาวลัวะจีนและชาวลัวะไทย เพื่อดึงดูดผู้คนให้มา ความสนใจวัฒนธรรมนี้มากขึ้นอีกทั้งยังเป็นการรักษาวัฒนธรรมชนเผ่าที่มีเอกลักษณ์นี้ไว้ สามารถให้ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการเข้าใจถึงกระบวนการในการพัฒนามรดกประเพณีพื้นบ้านว่ารวมอยู่ในวิถีชีวิตปัจจุบันได้อย่างไร ปัจจุบันนี้บางวัฒนธรรมมีการปรากฏอย่างต่อเนื่อง อย่าง เช่น หลักสูตรชาติพันธุ์วิทยา สังคมวิทยา และคติชนวิทยา เป็นต้น และยังมีอีกสังคมการทำงานที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจซึ่งก็คือ การประกอบพิธีของศาสนาดั้งเดิม เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน สามารถให้องค์กรมีส่วนร่วมในการพัฒนารักษาประเพณีนี้มากขึ้น จะนำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของท้องถิ่น

2) ความแตกต่างกันประกอบด้วย

(1) ด้านสิ่งของที่ใช้ในพิธีกรรมในกระบวนการประกอบพิธีกรรมของชาวลัวะไทยค่อนข้างใส่ใจกับจำนวนและการเลือกสิ่งของที่นำมาประกอบพิธีกรรม เพราะจำนวนที่แตกต่างกันแสดงถึงความหมายของวัฒนธรรมที่ต่างกันด้วย ดังนั้น ผู้วิจัย จึงบันทึกการบูชาผีต้นข้าวของชาวลัวะไว้ในวิธีกรรม ผู้ดูแลจะบอกผู้วิจัยในเรื่องของจำนวนและลำดับของสิ่งของ และมุ่งเน้นภาพบรรยากาศกิจกรรมพิธีบูชาของชาวลัวะ

อำเภอหางยวนและในพิธีกรรมควรมีการเชื่อมโยง ในกิจกรรมมักจะมีการเต้นที่มีความหมายต่างๆ งานรื่นเริงเฉลิมฉลองและจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม การเรียกคืนสิ่งที่ควรมีในป่า แสดงให้เห็นถึงความงามของธรรมชาติที่ผสมผสานกันกับธรรมชาติ (2) ด้านความแตกต่างของกระบวนการในพิธีกรรมเนื่องจากสองประเทศมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน โดยคนไทยเกือบทุกคนนั่งบนพื้น เข้าบ้านต้องถอดรองเท้าที่อยู่อาศัยจะเป็นบ้านไม้ยกสูงกระบวนการประกอบพิธีกรรมจะนั่งที่พื้น มีการคำนับในการทำพิธีของชาวลัวะจะประกอบพิธีที่บ้าน นอกจากลูกสาวเจ้าบ้านแล้วลูกสาวบ้านอื่นจะไม่สามารถขึ้นไปบนบ้านได้เพราะจิตวิญญาณของพิธีอยู่ชั้นบน ในระหว่างที่อยู่ในห้องจิตวิญญาณออกมานั้น นอกจากเจ้าบ้านแล้วคนอื่นจะไม่สามารถเข้าไปดูได้ แต่ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากเจ้าบ้านให้สามารถอยู่นอกประตูห้องเพื่อเก็บบันทึกข้อมูลทุกอย่างที่เกิดขึ้น กระบวนการพิธีกรรมทั้งหมดเต็มไปด้วยความลึกลับ ผู้วิจัยยังได้เข้าร่วม "เทศกาลข้าวใหม่" ของชาวลัวะอำเภอหางยวน ซึ่งล้วนแต่เป็นภาพของงานรื่นเริง "วิญญาณจัญ" เป็นการเชื่อมโยงรูปแบบในการแสดง ทุกคนสามารถเข้าชมและถ่ายรูปได้ไม่มีข้อห้ามมากเกินไป เทศกาลข้าวใหม่ของชาวลัวะผสมผสานองค์ประกอบที่ทันสมัยอย่างมาก ดังนั้น บอกได้ว่าชาวลัวะไทยกับลัวะจีนมีกระบวนการทางพิธีกรรมที่แตกต่างกัน และ (3) ด้านรูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในชุมชนที่แตกต่างกัน ชาวลัวะไทยมีกิจกรรมทางพิธีกรรมสองแบบ แบบที่หนึ่งเป็นกิจกรรมทางพิธีกรรมของชาวบ้านแต่ละบ้าน แบบที่สองเป็นกิจกรรมทางพิธีกรรมที่ทั้งหมู่บ้านทำร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบไหนคนในหมู่บ้านทั้งหมดต้องมีส่วนร่วม คนรุ่นก่อน

สามารถให้คนในครอบครัวเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมคนรุ่นหลังจะต้องเป็นผู้ออกไปทั้งหมู่บ้านสำหรับวัดที่ใช้ในพิธีจะต้องเป็นหัวหน้าผู้ดูแลพิธีกรรมเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด คนทั้งหมู่บ้านจะให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวแทนที่มีหน้าที่รับผิดชอบแล้วกระจายไปทุกครัวเรือน ชาวลัวะ อำเภอลำปาง เชียงใหม่ เน้นการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านในพิธีกรรมเป็นหลัก รัฐบาลและองค์กรที่สนับสนุนเป็นผู้รับผิดชอบด้านวัสดุอุปกรณ์ พิธีกรรมนี้ดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อมาสัมผัสประสบการณ์พื้นบ้านได้ไม่น้อย เป็นการรักษารูปแบบวัฒนธรรมพื้นบ้านพื้นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวและธุรกิจ

ผลการวิเคราะห์สาเหตุของความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างพิธีกรรมมีดังนี้

1) สาเหตุของพิธีกรรมที่ยังมีอยู่เหมือนกันประกอบด้วย (1) ภูมิหลังทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เหมือนกัน มีบรรพบุรุษเดียวกันนำมาซึ่งความคล้ายคลึงกันของสรีระ ภาษาศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตเดียวกัน เป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของการย้ายถิ่นฐานของชาวลัวะไปยังประเทศพม่าและภาคเหนือของประเทศไทยหลังจากที่อพยพไปในพื้นที่นั้นๆ แล้วได้เกิดการผสมผสานของวัฒนธรรมจนมีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน ชาวลัวะจีนและชาวลัวะไทยมีความเชื่อในศาสนาเดิม เช่น การบูชาธรรมชาติ มีความเชื่อว่ามีวิญญาณในธรรมชาติและจักรวาล และในปัจจุบันความหมายและเนื้อหาคำสอนศาสนาดั้งเดิมไม่มีแล้วเพราะว่าอยู่ในสภาพพื้นที่ที่ไม่เหมือนกันจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก แต่ว่าปรากฏการณ์ธรรมชาติบนโลกนี้ล้วนมีเหมือนกัน เช่น พายุฟ้าผ่า ฟ้าร้อง เป็นต้น ดังนั้นรูปแบบและพิธีกรรมทางศาสนาดั้งเดิมของพวกเขาจึงมีความคล้ายคลึงกัน

การใช้ชีวิตในสังคมจากฐานฐานของพวกเขาจึงกลายมาเป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่นในสังคม นักเขียนชาวอเมริกันนามว่า Ruth Benedict เคยเขียนว่า “ประวัติชีวิตของบุคคล ก่อนอื่นคือจะต้องปรับให้เข้ากับวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนจากฐานฐานลงมา ตั้งแต่ครั้งแรกที่ลืมตาดูโลก ประเพณีได้สร้างประสบการณ์และพฤติกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไปแล้ว แต่เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่เวลามีกิจกรรมต่างๆ สามารถเข้าร่วมได้ ความเคยชินในวัฒนธรรมก็คือความเคยชินของเขา วัฒนธรรมอื่นๆ ความเชื่อวัฒนธรรมก็คือความเชื่อของบุคคล ความเชื่อไปไม่ได้ก็คือความเชื่อไปไม่ได้ของบุคคล ดังนั้น ชาวลัวะจีนและชาวลัวะไทยจึงมีบรรพบุรุษที่คล้ายคลึงกัน วัฒนธรรมเป็นมรดกตกทอดจากฐานฐานจนกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน (2) การใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน การใช้ชีวิตของชาวลัวะจีนอาศัยอยู่บนภูเขาและว่าชาวลัวะ อำเภอลำปาง เชียงใหม่ เป็นส่วนหนึ่งของชนเผ่าละว้า พวกเขาส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในภูเขาลึก มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ มีพืชและสัตว์ที่หลากหลาย การขึ้นเขาล่าสัตว์เป็นเรื่องปกติ ชาวลัวะไทยอาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย มีประชากรน้อย และการสัญจรไม่สะดวก ชนเผ่าในภาคเหนือของประเทศไทย ผู้วิจัยเรียกว่าชาวเขา พื้นที่ภูเขาทางตอนเหนือเป็นตัวเลือกแรกในการศึกษาชนเผ่า เพราะมีการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน โดยรวมค่อนข้างคล้าย

2) สาเหตุความแตกต่างของพิธีเช่นไหว้ผีของชนเผ่าลัวะจีนและชนเผ่าลัวะไทยประกอบด้วย (1) ปัจจัยภายในและภายนอกที่ทำให้วัฒนธรรมของชนเผ่าลัวะชาวจีนและชนเผ่าลัวะ

ชาวไทยมีความแตกต่างกัน ปัจจัยภายใน ได้แก่ (1.1) ชนเผ่าลัวะมีความเลื่อมใสทั้งศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์เนื่องจากประเพณีของ ชนเผ่าลัวะโบราณได้รับการถ่ายทอดมาจาก ชาวไทยใหญ่ เช่น การจัดประเพณีการเซ่นไหว้ผี ในแต่ละครั้งต้องฆ่าวัวเพื่อนำมาเป็นเครื่อง เซ่นไหว้ครั้งละหลายสิบตัว และยังมีพิธี ัญญาหารอีกมากมาย จึงทำให้ชนเผ่าลัวะ แต่โบราณเกิดภาวะเงินและอาหารไม่พอใช้สอย จากนั้นมาศาสนาพุทธได้มีการสั่งสอนให้ ประหยัด ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต จึงมีการฆ่าสัตว์ มาเซ่นไหว้น้อยลง ไม่นานชุมชนเผ่าลัวะ จึงได้หันมาเลื่อมใสนับถือในคำสอนของศาสนา พุทธมากขึ้น นอกจากนี้ ยังได้รับผลกระทบ มาจากวัฒนธรรมทางตะวันตก ความเชื่อ ในเรื่องพระเยซู ศาสนาคริสต์ จึงทำให้ประเพณี เซ่นไหว้ผีของชนเผ่าลัวะเลือนรางหายไป และ เกิดการเปลี่ยนแปลงของประเพณีชนเผ่าลัวะ (1.2) ชนเผ่าลัวะได้รับเอาวัฒนธรรมของชนเผ่า ไตและชนเผ่าอื่นเข้ามา ชนเผ่าลัวะได้รับผลกระทบมาจากวัฒนธรรมของชาวจีน ที่พิเศษกว่านั้น ก็คือ ชาวอำเภอหางหยวนได้รับกระแสวัฒนธรรม มาจากชาไต ทุกๆ ปีจะมีการจัดงานปีใหม่ แบบจีนและมีงานประเพณีงานสงกรานต์ แบบชาไตด้วย ด้านวัฒนธรรมของชาวจีน เป็นวัฒนธรรมที่พบเห็นได้ทั่วไปในประเทศจีน มันทำให้คุณภาพชีวิตของชาวเผ่าลัวะมีความ ร่ำรวยและพลั่งกำลัง จากการที่ได้ศึกษา เกี่ยวกับการค้า ศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคต่างๆ ทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นมากมาย ทำให้ชนเผ่าลัวะ ส่วนหนึ่งเดินทางเข้ามาหาความเจริญในเมือง วัฒนธรรมที่ดีชาวเผ่าลัวะได้ซึมซับเอาไว้ ส่วย ที่ไม่ดีนั้นก็นำทิ้งไป ชาวเผ่าลัวะยังได้รับเอา วัฒนธรรมของชาไตและชาวจีนเข้ามา จึงทำให้ ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมได้ถูกเปลี่ยนแปลง

ไปมาก ปัจจัยภายนอก นโยบายของประเทศ ส่งผลกระทบต่อเขตหางหยวนในเขตหางหยวน เป็นเขตที่มีความหลากหลายทางชนชาติ เป็นอย่างมาก วัฒนธรรมส่วนใหญ่จะออกไปจาก ชุมชนของตนเองเพื่อไปทำงานที่อื่น ได้รับการ ศึกษา และได้รับการเปลี่ยนแปลงทาง ความคิดที่ล้าสมัยไม่เชื่อเรื่องวิญญาณ ภูตผี ปีศาจอีกต่อไป เริ่มมีความเชื่อเรื่องศาสนา ละทิ้งสิ่งก่อสร้างสมัยเก่าหันมาอยู่อาศัยในที่อยู่ สมัยใหม่ ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การใช้ชีวิตของ คนชนเผ่าลัวะเปลี่ยนไป รวากับเป็นคนชนชาติ อื่น นานวันเข้าประเพณีการเซ่นไหว้ผีแบบโบราณ ก็เปลี่ยนแปลงไป

สรุป

1. รูปแบบของการดำเนินพิธีการของชน เผ่าลัวะ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย มีการประกอบพิธีกรรมในท้องถิ่นเป็นเวลาสามวัน แต่ละวันทุกคนที่เป็นชนเผ่าลัวะจะต้องเข้าร่วม โดยในพิธีดังกล่าว พิธีจะเริ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงเช้า จะมีการฆ่าไก่แล้วนำไปต้มเพื่อเตรียมไปใช้ในพิธี และยังมีเกลือ ขนมหวาน เปลือกส้ม พริก น้ำตาล ข้าวสวย ขนุนเป็นต้น นำสิ่งของเหล่านี้ ไปใส่ในตะกร้า และยังมีจุ๋งวู้ ถึงเหล้า และ เลื่อ เป็นต้น รวมถึงยังต้องเตรียมของให้หมอผี อีกคนละหนึ่งชุด คือ บุหรี่ ขนมหวาน ดอกไม้ เปลือกส้ม ข้าวสารซึ่งเป็นต้นเมื่อเตรียมเรียบร้อยแล้วจึงเดินทางไปยังสถานที่ที่จัดพิธีกรรม ในหมู่บ้าน เมื่อถึงสถานที่นั้นแล้วก็ผูกวัวไว้ ที่ไต้ต้นไม้ใหญ่ แล้วปูเสื่อ หลังจากนั้นหมอผี เริ่มทำพิธี โดยการเดินรอบพิธีสี่รอบสองครั้ง รอบสุดท้ายเข้าไปนั่งในเสื่อ ส่วนชนเผ่าลัวะ อำเภอหางหยวน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน ดำเนินการโดยรัฐบาลจีนได้จัดประเพณีเลี้ยงผีนี้ เป็นงานเทศกาล โดยจัดที่หมู่บ้านลี่เยวเจิง เป็น

ระยะเวลาสามวัน แต่จะมีการทำพิธีแค่วันเดียว ซึ่งภายในงานนั้นชาวลัวะไม่จำเป็นต้องเข้าร่วม ทุกคนก็ได้ ซึ่งในพิธีนั้นหมอผีเป็นผู้ทำพิธีกรรม โดยมีการเชิญผีข้าว มาในบ้าน และมีการร้องเพลงในนา รวมถึงการเกี่ยวข้าวหนึ่งกำ หลังจากนั้นนำมาประกอบในพิธีกรรมและในพิธีกรรมนั้นหมอผีจะเป็นผู้อุ้มไก่ไว้ ส่วนชาวลัวะก็จะเต้นรำกัน นอกจากนี้ในเทศกาลยังมีการแข่งขันดำข้าวอีกด้วย

2. ผลการเปรียบเทียบวิเคราะห์หาสาเหตุถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของชนเผ่าลัวะทั้งสองกลุ่ม พบว่าถึงแม้ทั้งสองชนเผ่านี้มีพิธีกรรมและขั้นตอนการเช่นไหว้ผี จะมีความคล้ายคลึงกันและมีส่วนที่แตกต่างกันอยู่ เช่น ส่วนที่คล้ายคลึงกันได้แก่ มีความเคารพต่อธรรมชาติ การบูชาบรรพบุรุษ และพิธีกรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นชนเผ่าลัวะที่เหมือนกัน และส่วนความแตกต่าง ประเทศไทยมีความเชื่อว่าการดำเนินพิธีกรรมดังกล่าวจะทำให้ชีวิตของคนชนเผ่าลัวะมีความสุขและเจริญก้าวหน้า แต่ประเทศจีนถือว่าพิธีกรรมที่สืบทอดกันมานี้เป็นการรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งจะต้องรักษาเอาไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา แล้วนำแนวทางนี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลทำให้เศรษฐกิจของชนเผ่าลัวดีขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยนี้ทำให้ทราบว่าไทยและจีนมีความเชื่อที่เกี่ยวกับประเพณีเลี้ยงผีของชนเผ่าลัวะมาแต่โบราณที่เหมือนกัน แต่มีรูปแบบทางพิธีกรรมที่แตกต่างกัน โดยในส่วนที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ มีความเคารพต่อธรรมชาติ การบูชาบรรพบุรุษ และพิธีกรรมที่บ่งบอกถึง

ความเป็นชนเผ่าลัวะที่เหมือนกัน และประเทศไทยมีความเชื่อว่าการดำเนินพิธีกรรมดังกล่าวจะทำให้ชีวิตมีความสุขและเจริญก้าวหน้า ส่วนประเทศจีนถือว่าพิธีกรรมที่สืบทอดกันมานี้เพื่อเป็นการรักษาวัฒนธรรมและส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ

ทั้งนี้รูปแบบของการดำเนินพิธีการของไทยและจีนมีความแตกต่างกัน โดยที่ประเทศไทยมีการประกอบพิธีกรรมในท้องถิ่นเป็นเวลาสามวันแต่ละวันทุกคนที่เป็นชนเผ่าลัวะจะต้องเข้าร่วม โดยในพิธีดังกล่าว พิธีจะเริ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงเช้า จะมีการฆ่าไก่แล้วนำไปต้มเพื่อเตรียมไปใช้ในพิธี และยังมีเกลือ ขนมหวาน เปลือกส้ม พริก น้ำตาล ข้าวสวย ขนุนเป็นต้น น้ำสิ่งของเหล่านี้ไปใส่ในตระกร้า และยังมีจุ๊วว ถึงเหล้า และเสื่อ เป็นต้น รวมถึงยังต้องเตรียมของให้หมอผีอีกคนละหนึ่งชุด คือ บุหรี่ ขนมหวาน ดอกไม้ เปลือกส้ม ข้าวสาร ซึ่งเป็นต้น เมื่อเตรียมเรียบร้อยแล้วจึงเดินทางไปยังสถานที่ที่จัดพิธีกรรมในหมู่บ้าน เมื่อถึงสถานที่นั้นแล้วก็ผูกวัวไว้ที่ไต้ต้นไม้ใหญ่ แล้วปูเสื่อ หลังจากนั้นหมอผีเริ่มทำพิธี โดยการเดินรอบพิธีสี่รอบสองครั้ง รอบสุดท้ายเข้าไปนั่งในเสื่อ ส่วนชนเผ่าลัวะชาวจีน รัฐบาลจีนได้จัดประเพณีเลี้ยงผีนี้เป็นงานเทศกาลโดยจัดที่หูลู่เสี่ยวเจิง เป็นระยะเวลาสามวัน แต่จะมีการทำพิธีแค่วันเดียว ซึ่งภายในงานนั้นชาวลัวะไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมทุกคนก็ได้ ซึ่งในพิธีนั้นหมอผีเป็นผู้ทำพิธีกรรม โดยมีการเชิญผีข้าวมาในบ้าน และมีการร้องเพลงในนา รวมถึงการเกี่ยวข้าวหนึ่งกำ หลังจากนั้นนำมาประกอบในพิธีกรรมและในพิธีกรรมนั้นหมอผีจะเป็นผู้อุ้มไก่ไว้ ส่วนชาวลัวะก็จะเต้นรำกัน นอกจากนี้ในเทศกาลยังมีการแข่งขันดำข้าวอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการทำวิจัยในเชิงการเปรียบเทียบพิธีกรรมที่มีความคล้ายคลึงกันของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

2. อื่นๆ ควรนำวิธีการในวัฒนธรรมท้องถิ่นไปปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของชุมชนตนเอง

3. รัฐบาลไทยควรให้การสนับสนุนด้านการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมโดยการจัดเป็นเทศกาลเพื่อส่งเสริมทางเศรษฐกิจของประเทศ

บรรณานุกรม

กาวหงษ์. (2543). ศึกษาการฆ่าวัวและความหมายของวัฒนธรรมของชนเผ่าลัวะ, พิมพ์ครั้งที่ 4. หลินช้าง. วารสารวัฒนธรรมชนเผ่าลัวะ.

แก้วล้อย. (2552). ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกองไม้ของชนเผ่าลัวะ. พิมพ์ครั้งที่ 1. คุณหมิง. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยยูนนาน.

จางเย่ว. (2547). ศึกษาหมู่บ้านของชนชาติพันธุ์จีน. พิมพ์ครั้งที่ 1. คุณหมิง. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยยูนนาน.

เจียงหลินเหยียน. (2550). ศึกษาประเพณีงานศพของชนเผ่าลัวะที่ฉางหยวน. พิมพ์ครั้งที่ 1. คุณหมิง. มหาวิทยาลัยยูนนาน.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2547). 30 ชาติในเชียงราย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์สยาม.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2545). ชาวเขาในไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

เจ้า หย่งซิง. (2555). วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ข้ามชาติในพม่าและไทย. วารสารยูซีวิทยาลัยครู, (9):9

หยางเป่าคัง. (2548). ศึกษาการนับถือวัวของชนเผ่าลัวะ. พิมพ์ครั้งที่ 1. หลินช้าง. วารสารวิทยาลัยหลินช้างศึกษา.

หลงเหยียน. (2556). ศึกษาวัฒนธรรมวัวของชนเผ่าลัวะ. พิมพ์ครั้งที่ 1. ปักกิ่ง. มหาวิทยาลัยจงยวงหมินจู.

หวางจวน. (2545). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคติชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปักกิ่ง. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยปักกิ่ง.

ผิง เจียง, เว่ยหลิง. (2555). การศึกษาการเปลี่ยนแปลงพิธีฆ่าวัวยุคปัจจุบัน. วารสารงานวิจัยกีฬาประจำชาติ, (5):3

ฮวงกวางเจียน. (2552). ศึกษาลักษณะสมัยใหม่ของชนเผ่าลัวะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. ฮาร์บิน. วารสารวิทยาลัยฮาร์บิน.